

Nr 217.

Av herr **Liedberg m. fl.**, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts gjorda framställningar om anslag under nionde huvudtiteln.

Nionde huvudtiteln bär tydliga spår av statsverkspropositionens allmänna strävan att begränsa utgifterna, och som följd härav ha nedsättningar skett å en del tidigare utgående anslag, och i ännu högre grad ha äskanden om anslagsökningar från styrelser, institutioner och föreningar avslagits. I många fall anse vi de på så sätt avvisade framställningarna i och för sig välmotiverade, men departementschefens hänvisning till det ekonomiska läget måste i huvudsak bli avgörande.

Nionde huvudtiteln innehåller också reformförslag, till vilka begäras nya anslag. Med särskild tillfredsställelse hälsa vi meddelandet om att propositioner komma att avlämnas rörande statliga åtgärder för ordnande av jordbrukets maskinhållning samt om utbyggnad av lantbruks-, veterinär- och skogshögskolorna. Gjorda utredningar visa, att här föreligga aktuella behov, som ej böra skjutas på framtiden.

Bland nionde huvudtitelns nya eller förhöjda anslag återfinnas också de, som i avbidan på senare proposition upptagas för genomförande under budgetåret 1948/49 av åtgärder för jordbrukets rationalisering. Härvid uppföras avlöningar för den nyorganiserade lantbruksstyrelsen med 1 500 000 kr. mot 1 100 000 kr. till förutvarande lantbruksstyrelse och egnahemsstyrelse i nu gällande budget. För lantbruksnämndernas verksamhet upptagas 8 285 000 kr. mot 1 838 000 kr. till egnahemsnämndernas nuvarande verksamhet, varjämte för bidrag till jordbrukets rationalisering begäres ett belopp på 16 000 000 kr. Sammanlagt beräknas rationaliseringsverksamheten under budgetåret 1948/49 dra en kostnad på 29,6 milj. kr., vilket uppges vara 10,8 milj. kr. mer än vad som i gällande rikstat utgår för motsvarande eller liknande ändamål. Summan är mindre än vad som i utredningen om den framtida jordbrukspolitikens antyddes som behövt, och i propositionen uttalas att rationaliseringsverksamheten till en början torde komma att ske långsammare än som skulle varit möjligt i ett gynnsammare ekonomiskt läge.

Trots denna begränsning av omkostnaderna anse vi det vara diskutabelt om anslagssumman för dessa delvis nya och först på lång sikt verkande åtgärder är lämpligt avvägd i förhållande till andra poster i huvudtiteln, där departementschefens förslag betyder, att tidigare av statsmakterna

godkänd planering av verksamhet till modernäringens gagn avsevärt måste inskränkas. Det ligger nära till hands att väga vad som talar till förmån för anslag till uppbyggandet av den nya rationaliseringsverksamheten mot vad som talar till förmån för höjning av äldre anslagsposter under nionde huvudtiteln. Därvid vilja vi som vår åsikt uttala, att åtminstone ett vidmakthållande av för jordbruk och skogsbruk hittills bedriven gagnelig verksamhet i nuvarande ekonomiska situation bör sättas före sådan ny verksamhet, som ej är direkt och omedelbart produktionsbefrämjande. Upptagandet av nya statliga verksamhetsgrenar får inte betyda att tidigare statsunderstödd, betydelsefull verksamhet åsidosättes.

Av detta skäl anse vi, att i första hand en ökning av anslaget till skogsvårdsbefrämjande åtgärder bör ha förtursrätt framför anslag till nystartandet av vissa grenar av rationaliseringsverksamheten. Den riktlinje, enligt vilken statens stöd för att höja de enskilda skogarnas produktion skall ske, godkändes så sent som år 1946 i form av ett s. k. normalprogram för skogsvårdsverksamheten. Av hänsyn främst till arbetsmarknadsläget och kostnaderna ansågs emellertid en temporär beskäring av normalprogrammet nödvändig, och medelsanvisningarna de två sista budgetåren ha siktat till ett genomförande av 65 procent av normalprogrammet.

Det i nu föreliggande statsverksproposition upptagna anslaget för bidrag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet betyder enligt departementschefens uttalande, att antalet förrättningsdagar måste minska med 40 000, och detta motsvarar en begränsning från 65 procent till 55 procent av normalprogrammet. Samtidigt föreslås en minskning på 500 000 kr. av ett annat för skogsvården betydelsefullt anslag till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland. Som skäl för att skogsvården blir föremål för samma restriktioner som en del annan statlig eller statsunderstödd verksamhet anföres, att den i stor utsträckning är av sådan art, att den ger resultat först i framtiden.

Riksdagens revisorer ha i sin berättelse ägnat stor uppmärksamhet åt skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och uttalat, att i fråga om skogsodlingsarbetet har man inte ens kommit upp till det reducerade normalprogrammet. Revisorerna finna, att härav förorsakad fördröjning av återuppbyggingsarbetet inom skogarna måste medföra betänkliga följder. Reproduktionsarbetet i skogarna bör enligt revisorernas mening ej få utsträckas över längre tid än som kan befinnas nödig med hänsyn till förutsättningarna för åtgärdernas genomförande. Revisorerna ifrågasätta vidare, om det ur det allmännas synpunkt kan anses försvarligt, att stora skogsmarker under så lång tid, som det reducerade normalprogrammet förutsätter, få ligga helt eller delvis outnyttjade.

Riksdagsrevisorernas uttalanden gällde förhållanden, då medelsanvisningen ännu avsåg förverkligande av 65 procent av normalprogrammet, och

höra tillmätas än större betydelse, då förslaget om normalprogrammets nedsättande till 55 procent skall bedömas. Vi instämma helt i riksdagsrevisorernas synpunkter. Om skogen, som skall lämna råmaterial till våra viktigaste industrier och vara bränslereserv i avspärrningstider, inte i framtiden skall bli otillräcklig, får dess vård inte eftersättas. Sådan som situationen nu ter sig, behöva särskilda ansträngningar göras för att få nu helt eller delvis outnyttjade marker högproducerande. Då andra investeringar till framtida nytta nu i betydande grad måste eftersättas på grund av materialbrist, är det av så mycket större betydelse, att investeringar för framtiden i form av skogsvårdande åtgärder, som ej tarva någon svåråtkomlig materiel, upprätthållas.

Såvitt vi kunna finna, avser skogsstyrelsens förslag till stat för skogsvårdsstyrelserna för år 1948/49 just en uppräknig till nuvarande prisnivå av de kostnader, som ett förverkligande av normalprogrammet till 65 procent skulle medföra. Dessutom äro i statförslaget upptagna kostnader för utsyningar för de extraordinära vedavverkningarna, för vilka dock även beräknats ersättningar på inkomstsidan. Det synes oss ovisst, huruvida skogsvårdsstyrelserna under nästa budgetår komma att tagas i anspråk för extraordinär vedanskaffning, och om så ej sker är en minskning av skogsstyrelsens anslagsäskanden befogad. Å andra sidan skulle de föreslagna nya fordons- och bensinskatterna, om de genomföras, komma att för skogsvårdsstyrelsernas del betyda en utgiftsökning på ungefär 200 000 kr. Med hänsyn jämväl tagen till denna risk vilja vi föreslå ett anslag till bidrag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet på 10 000 000 kr.

Anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland uppgår för innevarande budgetår till 1 500 000 kr., varav dock enligt Kungl. Maj:ts beslut tills vidare blott 1 000 000 kr. få disponeras. Den framtida skogstillgången inom Norrland ter sig dock bekymmersam, och på senare tid har både diskuterats skogsindustriens nedläggning och förflyttning samt framförts planer på t. o. m. totalt avverkningsförbud under flera år för vissa svårt åtgångna norrländska områden. Detta visar att behovet av särskilt anslag till ökad skogsproduktion i Norrland är aktuellt. Vi ha bemärkt riksdagsrevisorernas uttalande om anslagets användning och kunna instämma i betydelsen av att anslaget i ökad omfattning användes till produktionsbefrämjande åtgärder. Anslagets tidigare användning till genomförande av betesregleringar torde utgöra god förutsättning för genomförande av effektivare skogsvårdsåtgärder, och inom Norrland finnes stort behov av skogsvårdsåtgärder inom områden, som nu ej skadas av betande djur och å vilka anslaget omedelbart kan användas utan föregående betesregleringar. Vederbörande skogsvårdsstyrelser ha beräknat medelsbehovet för budgetåren 1947/48 och 1948/49 till 6 500 000 kr., och skogsstyrelsen föreslår för budgetåret 1948/49 ett reservationsanslag på 2 000 000 kr. I anslut-

ning till förut förda resonemang om de skogsvårdande åtgärdernas betydelse föreslå vi att anslaget måtte utgå med samma belopp som innevarande budgetår eller 1 500 000 kr.

I fråga om stöd för växtförädlingen föreslår departementschefen en ökning av anslaget till Sveriges utsädesförening med 67 000 kr. till 487 300 kr., medan understödet av den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm föreslås utgå med oförändrat belopp på 160 000 kr. I fråga om anslaget till Sveriges utsädesförening uttalar departementschefen själv, att medelsanvisningen icke torde vara tillräcklig för att föreningen under nästa budgetår skall kunna driva sin verksamhet i samma omfattning som under nu löpande budgetår. Detta blir naturligtvis i ännu högre grad fallet med verksamheten vid Weibullsholm, som inte erhåller någon anslagsökning.

Vi anse upprätthållandet av växtförädlingsverksamheten som en första rangens angelägenhet för vårt jordbruk, och därför vilja vi föreslå en sådan anslagshöjning att verksamheten kan vidmakthållas vid nuvarande nivå. I Sveriges utsädesförenings av lantbruksstyrelsen tillstyrkta anslagsäskande på 512 100 kr. ingå löner till nya tjänstemän med 8 800 kr. samt till bedrivande av förädlings- och försöksverksamhet på småländska höglandet en ny utgiftspost på 3 000 kr. Om dessa nya anslagsbehov borttagas, återstår i runt tal ett anslagsbehov på 500 000 kr., vilket vi föreslå bli beviljat. Därigenom skulle anslaget i förhållande till innevarande budgetårs höjas med 80 000 kr. eller 19 procent.

Vi anse det välmotiverat, att den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm erhåller en motsvarande anslagshöjning. Att totalt avslå framställningen om höjt anslag till denna verksamhet är obilligt. Verksamheten vid Weibullsholm har gjort det svenska jordbruket och den svenska folkförsörjningen betydande tjänster. Vi erinra om hur under snart en mansålder de på Weibullsholm frambragta vetearterna haft en mycket stor betydelse för den svenska veteodlingen. Vi erinra också om att det ligger i växtförädlingens natur, att det kommersiella utnyttjandet av en framgångsrik förädling är mycket begränsat. I och med att en ny sort utlämnats till allmän odling blir den var mans egendom, och den ursprunglige förädlaren har sedan svårt att erhålla gottgörelse för sina kostnader. De stora kostnader för växtförädlingen, som nedlagts å Weibullsholm, ha varit till allmänt gagn. Med samma procentuella anslagshöjning, som vi föreslagit för Sveriges utsädesförening, borde anslaget till Weibullsholm ökas med 30 000 kr., och vi föreslå, att det måtte utgå med 190 000 kr.

Anslagsminskningen till åtgärder mot smittosam kastning hos nötkreaturen till av departementschefen föreslagna 620 000 kr. anse vi medföra en otillfredsställande begränsning av kastsjukebekämpandet i förhållande till vad som skulle kunna ernås med av veterinärstyrelsen föreslagna anslag

på 670 000 kr. Skillnaden i verkningsgrad beror inte blott av skillnaden i anslagssummornas storlek, utan även på avvisandet av veterinärstyrelsens förslag till uppmjukning av ersättningsgrunderna och möjliggörande av bidrag ej blott vid nedslaktning av något eller några enstaka djur, utan även då ett större antal djur måste slaktas inom en besättning. Veterinärstyrelsen synes oss anföra avgörande skäl för sin framställning. Att genom tidigare bekämpande de kastsjukefria områdena ökats måste beaktas vid verksamhetens bedrivande i fortsättningen. Inom ett sådant område kan det vara av avgörande betydelse att genom nedslaktning hastigt kunna sanera en nysmittad besättning och minska riskerna för omgivningen. Det är till möjliggörande av sådana åtgärder veterinärstyrelsens förslag till nya bidragsbestämmelser syftar ävensom till att i allmänhet öka djurägarnas villighet att genom nedslaktning åstadkomma den önskade saneringen. Veterinärstyrelsens förslag betyder även en anslagsminskning i förhållande till nuvarande budgetårs anslag. Vi föreslå att till åtgärder mot smittosam kastning anvisas ett anslag på 670 000 kr. att användas enligt av veterinärstyrelsen föreslagna grunder.

Av oss här förut föreslagna anslagshöjningar uppgå till: $1\,185\,000 + 500\,000 + 12\,700 + 30\,000 + 50\,000 = 1\,777\,700$ kr. Vi anse som vi förut nämnt, att dessa medel, använda på sätt vi här föreslagit, komma till största omedelbara nytta, och vi föreslå att anslagen till nya rationaliseringsändamål minskas med motsvarande belopp. Då propositionen om rationaliseringsverksamhetens organisation ännu ej är lämnad till riksdagen, kunna vi inte nu avgöra, huruvida denna anslagsminskning bäst låter sig genomföras å till lantbruksnämndernas avlöningar och omkostnader eller å till bidrag till jordbrukets rationalisering föreslagna anslag eller eventuellt på bägge dessa anslagsposter. Om ny rationaliseringsverksamhets upptagande till förfång för tidigare ha vi förut yttrat oss, och därav framgår, att vi anse det föreslagna anslaget till rationalisering på 16 000 000 kr. kunna bli föremål för minskning. Dessutom torde en långsammare utbyggnad av organisationen utan olägenhet kunna ske, varigenom för nästa budgetår besparingar också kunna göras å för avlöningar och omkostnader för rationaliseringsverksamheten föreslagna anslag. Både nionde huvudtitelns avsevärt ökade löneanslag och vad som är känt genom den s. k. centrala lantbrukskommitténs utredning förebådar en betydande ansvällning av tjänstemannakåren, inför vilken många jordbrukare känna sig betänksamma. Från olika håll inom jordbruket har på sistone framkommit uttryck för att igångsättandet av rationaliseringsverksamheten måtte uppskjutas, vilket vi av vissa orsaker finna förståeligt.

Då lantbruksnämnderna emellertid enligt statsmakternas beslut fr. o. m. den 1 juli 1948 skola omhänderhava bidragsgivningen till den s. k. inre rationaliseringen, skulle ett uppskov med rationaliseringsverksamhetens

igångsättande betyda att de mindre jordbrukarna ännu inte skulle komma i åtnjutande av de rationaliseringsbidrag för bl. a. förbättring av ekonomi-byggnader, som enligt rationaliseringsprogrammet skola ställas till förfogande. Vi äro dock inte beredda att på förhand binda oss för en organisation av den omfattning som framgår av de i avbidan på kommande proposition beräknade anslagsbeloppen, utan anse att även å dessa behöfliga besparingar kunna göras för möjliggörande av här förut föreslagna anslagshöjningar utan att budgetens balans rubbas.

Med stöd av vad vi ovan anfört hemställa vi,

att riksdagen ville bevilja följande anslag:

(137). Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet kr. 10 000 000;

(141). Skogsvård m. m.: Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. kr. 1 500 000;

(64). Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till Sveriges utsädesförening kr. 500 000;

(66). Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm kr. 190 000;

(49). Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen kr. 670 000 samt

att anslagen under punkterna (3) Lantbruksnämnderna och (97) Bidrag till jordbrukets rationalisering minskas med ett mot ovan föreslagna utgiftsökningar svarande belopp på kr. 1 777 700.

Stockholm den 22 januari 1948.

Gösta Liedberg.

Einar Hæggblom.

Martin Skoglund.

C. Oscar Nolin.

L. O. Skantze.

Carl Östlund.

Ragnar Sveningsson.

T. G. v. Seth.

Gust. Nilsson
i Göingegården.

Andr. Andersson
i Gisselås.

Märta Boman.

Greta Möller.

Per Jonsson
i Malmgrava.